

Peter Andersen, búskaparfrøðingur við vinaráðum :

Missið ikki trúvirðið!

-Tað ringasta, sum kann henda fyri eitt samfelag, er at missa sítt trúvirði. Um føroyingar nú geva skarvin yvir og sleppa øllum royndum at gjalda skuldina aftur og harvið sjálvir koyra samfelagið á húsagang, tá missa Føroyar og føroyingar alt sítt trúvirði í útheiminum - ikki bert í ein mánað ella eitt ár men víðari í fleiri ættarlið. Tað hevði tí verið tað ringasta tú kundi gjørt móti komandi ættarliðum sigur Peter Andersen, búskaparfrøðingur og formaður í nevndini, sum danski forsætisráðharrin setti til at gera eina endurreisingarætlan fyri Føroyar.

Tíðindablaðið Sosialurín hevur vitjað Peter Andersen í Keypmannahavn.

Gongd á aftur

Peter Andersen heldur tað vera sera týðningarmikið at fáa fiskiðnaðin í gongd aftur. -Nú hevur ein valt at skipa allan fiskiðnaðin undir einum og tað kann fáa hepnar avleiðingar. Í hvussu er er nú møguleiki at fáa gongd á aftur.

Peter Andersen sigur, at teir stuðla hesi gongd í frágreiðingini, men teir hava ikki analyserað tað nærri. -Vit hava bert sagt, at tað má vera skilgott.

Hann vísir á, at teir síðani leggja stóran dent á, at peningakerandi ikki verður oyðilagt í einum samfelag sum tí føroyska. Tí stuðla teir eisini royndum at varðveita eina stabila bankaskipan.

-Heldur tú tá, at avgerðir tann 6. oktober var røtt?

-Min persónliga mein-ing er tann, at tað var rætt at taka tær avgerðirnar.

-Men tað eru tey, sum siga: hví blíva við at seta

plástur á sárið, tá vit vita, at hetta ikki er nokk kortini. Hví ikki heldur lata tað heila fara og síðani byrja av nýggjum?

-Tað eru ikki nógv lond í Vest-europa sum við eitt sindur av skili, ið gera slíkt. Hvørki Noreg, Svøríki ella Finland hava gjørt tað. Hetta kann hava nógvir hepnar avleiðingar, sum tað er ilt at gita um frammanundan.

Ábyrgdarleyst at latið alt farið

-Heldur tú tað vera ábyrgdarleys tala, tá fleiri føroyskir politikarar í dag siga, at vit áttu at latið bankarnar farið?

-Vit vita jú ikki, hvat hevði hent. Men eg meti sjálvur, at tá hevði vandin verið stórur fyri, at allur búskapurin krakeleraði. Tí haldi eg, at tað hevði verið sera óheppið og ábyrgdarleyst at latið tað henda.

-Tað er so hent fleiri ferðir aftur, at tað gjørdist

neyðugt at seta enn fleiri pengar í bankarnar. Hvussu leingi skal hetta halda fram?

-Eg veit ikki, um tað fer at henda aftur. Men tað avgerandi er at fasthalda eina góða bankaskipan í Føroyum. Og tað kann í veruleikanum bert gerast upp á tann máttan tað er gjørt uppá.

Missið ikki trúvirðið

-Nú halda mangir danir, at pengarnir vit nú fáa úr Danmark er stuðul, men er talan ikki um lán, sum vit skulu gjalda aftur? Hesi somu lán eru so farin aftur til útlendskar bankar í staðin fyri at fara til føroyskt vinnulív. Heldur tú ikki tað er ein trupulleiki, at hesin peningur endar aftur í útlandinum?

-Tað ringasta, sum kann henda fyri eitt samfelag, er at missa sítt trúvirði. Um ein ger slíkt og fer á húsagang og tað um somu tíð ikki er tann einasta



Peter Andersen, búskaparfrøðingur: -Tað er einki skaðiligt í, at fólk flyta av landinum í eitt tíðarbil. Umráðandi er at skapa teimum umstøður at flyta heim aftur

loysnin, so missur tú trúvirðið, ikki í ein mánað, ikki eitt ár men víðari í fleiri ættarlið. Tað hevði verið tað ringasta tú kundi gjørt móti tí yngri ættarliðinum í Føroyum, um tit lótu tað heila fara. Hetta hevði skatt trúvirðið móti vegis umheiminum, móti t í n u m samstarvsfeløgum, sum samráðingarpártur, sum lánari osfr.

Peter Andersen sigur, at hann her fyrst og fremst tosar um figgjarligt trúvirði, tí tað er hetta hann hevur mest skil á. Men tað hevur so eisini nakað við persónligt virði at gera, hetta at ein sigur, at ein roynir tað ein kann.

-Men hvat nyttar tað at varðveita trúvirðið móti vegis øðrum, tá ein sær, at samfelagið er við at fara á húsagang kortini, at arbeiðsloysið bara veksur og at útsundtals fólk flyta?

-Fólkaflýtingin haldi eg hevði verið enn størri trupulleiki, um so var, at tað yngri ættarliðið verður tað, sum skal bera alla skuldina.

Ikki ómøguligt

-Men vit eru framvegis í tí støðu, at tað tit mæla til bert eru lapparir. Er ikki vandi fyri, at kavabólteffektin verður so harðlig, at alt kollapsar?

-Tað er greitt, um ein metir útliti so ómøguligt: at fiskaprisirnir framhaldi andi lækka og at einki útlit er til at teir hækka aftur, at eingin tilgongd verður til toska- og uppsastovnin og stovnurin tí doyrt út. Tá

hava vit sjálvandi eina aðra støðu enn hana, sum vit brúka sum grundarlag í frágreiðingini. Vit hava ikki gjørt hana út frá tí sannroynd at bara tað ringasta skal henda.

Tað heldur Peter Andersen heldur ikki hevði verið forsvarligt. -Vit siga við føroyingar: Støðan er álvarslig, men hon er ikki ómøgulig. Møguleiki er fyri at varðveita eitt figgjarligt trúvirði, at gera nakað og harvið fáa nakað av goodwill aðrastaðni frá, tí ein ikki hevur givið skarvin yvir men vil ger nakað.

Her vil eg aftur vísa til, at tað er hent nógv í Føroyum síðani 1988. Føroyingar hava gjørt nógv fyri at bota um og hevði hetta verið gjørt longu frá 83, so vóru vit ikki í tí støðu tit eru í nú. Og vóru prisirnir ikki lækkaðir við 30% men heldur hækkaðir við 30%, ja so hevði útgangsstøðið verið eitt heilt annað. Tá hevði ein sagt, at tit hava eina töffara støðu, men hana klára tit. Nú siga vit, at støðan er álvarslig men hon er til at fáa eygð á.

Einki skeivt í at fólk flyta í eina tíð

-Men er tað ikki meira umráðandi at steðga fólkastræymingum av landinum og minka um arbeiðsloysið?

-Sjálvandi er tað umráðandi, at fólk og serliga tey ungu ikki flyta úr Føroyum med alla. Men eingin sigur, at tað at fólk flyta fyr í eitt tíðarbil, er skaðiligt. Ein kann ímynda sær, at onkur, sum hevur tikið útbúgving í Danmark vil vera har í nøkur ár, at hann fær nakað av arbeiði og royndum og síðani vendir aftur til Føroya. Tá kann hann tvørturímóti vera til

stórt gagn fyri landið.

Men fáa føroyingar ikki gjørt nakað við skuldina, so er møguleikin fyri, at tey ungu venda heimaftur minni. Tað er eisini greitt, at vilja nøkur flyta til Danmark bara tí at tey heldur vilja vera arbeiðsleys har heldur enn í Føroyum, so flytur tú bara trupulleikarnar niður til Danmarkar.

Peter Andersen heldur fyri, at við tí karmi, sum er skaptur við Føroya Fiskavirking, so eru eisini skaptir karmar fyri, at øll skilgott projekt kunnu takast upp og setast í verk, soleiðis at keyp av fiski, víðari foredling ol. hava góðar møguleikar.

-Men tað eru nógvir føroyingar, sum meta hetta sum eitt monopol og sum so ikki nakað gott?

-Tað er greitt, at tað við einum monopol kunnu vera keðiligar avleiðingar. Men eg rokni ikki við, at tað verður hetta felagið, sum fer at skapa teir stóru trupulleikarnar í Føroyum.

Oyðileggjandi

-Hvussu við figgjarlógini? -Vit siga, at tað er ikki skilgott at stíla fram móti at hava javnvág á figgjarlógini í 94 ella 95. Tað hevði verið alt ov oyðileggjandi fyri føroyska samfelagið, og tað sama er galdandi fyri 95. Men vit siga, at tit mugu byrja í 94 við eitt nú kreppuskattinum.

-Tað eru teir føroyingar, sum siga, at dansku krøvnini eru alt ov strong og minna ikki sørt um nýkolonialismu?



Danski staturin hevur víst ein ótrúligan vælvilja móti føroyingum heldur Peter Andersen.